РАДА
ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

Голові Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики
Микиті ПОТУРАЄВУ

Щодо реєстр. № 15498
від 10.08.2026

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 12 листопада 2026 року (протокол № 156), розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо соціального захисту та підтримки дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, реєстр. № 15498 від 10.08.2026, поданий Кабінетом міністрів України (далі – законопроект).

Метою законопроекту є узгодження норм Закону України «Про охорону дитинства», Закону України «Про соціальний захист та підтримку дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, та внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання соціальних послуг та виплат» та Закону України «Про облік інформації про шкоду, завдану особистим немайновим правам фізичних осіб внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України».

Для досягнення поставленої мети проектом Закону пропонується внести зміни до законів України «Про охорону дитинства», «Про соціальний захист та підтримку дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, та внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання соціальних послуг та виплат» та «Про облік інформації про шкоду, завдану особистим немайновим правам фізичних осіб внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України», зокрема:

1. У *Законі України «Про охорону дитинства»* уточнити та внести зміни до термінології, а саме до визначення понять «дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів», «депортація дитини» та «примусове переміщення або утримування дитини».

2. У *Законі України "Про соціальний захист та підтримку дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України,*

та внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання соціальних послуг та виплат" (далі – Закон № 3999-IX):

- привести назву Закону у відповідність до його змісту;

- уточнити та доповнити термінологію у сфері захисту дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації, зокрема запровадити поняття *«дитина, яка перебуває під ризиком депортації, примусового переміщення або утримування»* та *«особа з числа дітей» (особа віком від 18 до 23 років, яка на час збройної агресії не досягла 18 років та була депортована, примусово переміщена або утримувана чи перебуває під ризиком таких дій);*

- розширити окремі гарантії соціального захисту та підтримки на осіб з числа дітей, а також передбачити, що заходи щодо повернення та реінтеграції стосуються не лише депортованих і примусово переміщених, а й утримуваних дітей;

- змінити підхід до обліку постраждалих дітей шляхом включення відповідної інформації до *Єдиної бази даних про шкоду, завдану особистим немайновим правам фізичних осіб внаслідок збройної агресії Російської Федерації* (замість передбаченого у чинному законодавстві Державного реєстру дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України);

- встановити, що особи, які до досягнення повноліття постраждали внаслідок збройної агресії, але до набрання чинності Законом не отримали відповідного статусу, *мають право на компенсацію, передбачену Законом*;

- поширити дію Закону на правовідносини, що виникли з дати початку тимчасової окупації Російською Федерацією окремих територій України.

3. У Законі України *«Про облік інформації про шкоду, завдану особистим немайновим правам фізичних осіб внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України»* (далі – Закон № 4071-IX) внести зміни, спрямовані на розширення обліку відомостей про дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії.

Головне науково – експертне управління апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) висловлює до законопроєкту зауваження. Зокрема, звертає увагу на необхідність узгодження між собою змін до статті 1 Закону України «Про охорону дитинства» щодо визначення статусу дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, та змін до пункту 2 частини першої статті 2 Закону № 3999-IX щодо визначення статусу дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Також ГНЕУ вказує на недостатню юридичну визначеність запропонованого поняття «особа з числа дітей».

Міністерство фінансів України та Міністерство освіти і науки України, в межах компетенції, не мають зауважень до проекту Закону.

Під час обговорення законопроекту члени Комітету звернули увагу на наступне.

Законопроектом пропонується доповнити частину першу статті 2 Закону № 3999-IX новим пунктом 12, яким визначається поняття «особа з числа дітей» як *особа віком від 18 до 23 років, яка на час збройної агресії Російської Федерації не досягла 18 років та була депортована, примусово переміщена або утримувана чи перебуває під ризиком депортації, примусового переміщення або утримування*.

Водночас назва терміну «особа з числа дітей» є змістовно некоректною, оскільки вказує, в першу чергу, на належність особи саме до категорії дітей, тоді як запропоноване визначення змістовно стосується повнолітніх осіб (від 18 до 23 років), які зазнали шкоди в дитячому віці. При цьому назва відповідного терміну має загальний характер і не містить вказівки на те, що мова йде саме про тих дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

Використання запропонованого у проекті терміну «особа з числа дітей» без уточнення щодо постраждалості внаслідок збройної агресії може призвести до неоднозначного трактування правового статусу відповідної особи, зокрема у разі його використання в інших нормативно-правових актах або в конкретних документах, що видаватимуться особам.

Крім того, визначення поняття «дитина, яка постраждала внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України», передбачене пунктом 2 частини першої статті 2 цього Закону, охоплює значно ширше коло обставин *(зокрема, отримання тілесних ушкоджень, фізичне, сексуальне або психологічне насильство, викрадення, внутрішнє переміщення, переміщення за кордон, перебування на територіях бойових дій або тимчасово окупованих територіях, втрату батьків чи позбавлення батьківського піклування)*, тоді як запропоноване поняття «особа з числа дітей» охоплює лише осіб, які зазнали або перебували під ризиком окремих форм порушень *(пов'язаних із депортацією, примусовим переміщенням або утримуванням)* та не поширюється на осіб, які до досягнення повноліття постраждали внаслідок інших обставин, передбачених пунктом 2 частини першої статті 2 Закону. При цьому у пояснювальній записці зазначено, що проектом акта пропонується визначення права осіб, які до досягнення повноліття постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації, але до набрання чинності Законом не отримали статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, на компенсацію, передбачену Законом.

Вікове обмеження, що міститься у визначенні терміну «особа з числа дітей» (від 18 до 23 років) не враховує того факту, що визначальною обставиною для віднесення особи до категорії постраждалих є факт заподіяння їй шкоди внаслідок збройної агресії у період, коли така особа була дитиною, а не її вік на момент звернення за відповідною державною підтримкою. Досягнення особою 23-річного віку жодним чином не припиняє наслідків шкоди, заподіяної їй у дитячому віці.

Законопроектом пропонується доповнити статтю 2 Закону України № 3999-IX новим визначенням - *«дитина, яка перебуває під ризиком депортації,*

примусового переміщення або утримування», а пункт 20 частини першої статті 18 цього Закону доповнити положенням про недопущення примусового переміщення, утримування, вивезення та неповернення дітей та осіб з числа дітей з-за кордону, їх викрадення і торгівлі ними. Однак зазначені зміни не супроводжуються визначенням механізму реагування уповноважених органів на виявлення відповідного ризику. Передбачений статтею 16 Закону України механізм обліку та супроводу стосується дітей, які вже постраждали внаслідок збройної агресії, і не встановлює порядку дій у разі виявлення дитини, яка лише перебуває під загрозою таких порушень.

Запропоноване у проекті визначення терміну *«дитина, яка перебуває під ризиком депортації, примусового переміщення або утримування»* фактично не містить самостійного нормативного змісту, оскільки зводиться до констатації наявності щодо дитини ризику депортації, примусового переміщення або утримування у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України, не встановлюючи при цьому жодних додаткових ознак чи критеріїв.

За підсумками обговорення Комітет ухвалив наступне рішення: звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики з пропозицією врахувати зауваження Комітету при опрацюванні проєкту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо соціального захисту та підтримки дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, реєстр. № 15498 від 10.08.2026, поданого Кабінетом Міністрів України.

Голова Комітету **А. ЗАДОРОЖНИЙ**

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000F00C3100CB23DC00
Дійсний до: 02.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-25/3-2026/270211 від 12.11.2026
2396116